SM/Kansainvälisten asioiden yksikkö/Vesa Kotilainen
UM/Turvallisuuspolitiikan ja kriisinhallinnan yksikkö/Outi Hyvärinen

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta (VNS 4/2021 vp)

Teema: Arvio määrärahatarpeesta siviilikriisinhallinnan voimavarojen kasvattamiseksi siten, että vähintään 150 asiantuntijaa voidaan lähettää vuosittain kansainvälisiin tehtäviin selonteon linjaamalla tavalla.

Sisäministeriö ja ulkoministeriö esittävät lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Valtioneuvosto antoi selontekonsa sisäisestä turvallisuudesta eduskunnalle 20.5.2021. Selonteko ja sen valmistelu perustuivat eduskunnan päätökseen koskien edellistä, vuonna 2016 annettua selontekoa sekä pääministeri Marinin hallituksen ohjelmaan.

Selonteossa todetaan, että osallistumalla kansainvälisiin kriisinhallinnan tehtäviin tuotetaan turvallisuutta myös suomalaisille. Kriisinhallinnalla voidaan ehkäistä muun muassa terrorismin ja kansainvälisen rikollisuuden leviämistä ja vaikuttaa sääntelemättömän muuttoliikkeen taustalla oleviin syihin. Siten kriisinhallinta tarjoaa tärkeän välineen tukea myös sisäisen turvallisuuden tavoitteiden saavuttamista.

Selonteossa viitataan pääministeri Marinin hallitusohjelmassa asetettuun tavoitteeseen nostaa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisen tasoa siten, että vuosittain lähetetään vähintään 150 asiantuntijaa kansainvälisiin tehtäviin. Sama lukumäärällinen tavoite osallistumisen lisäämisestä on vahvistettu myös valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa ja maaliskuussa 2021 valmistuneessa Kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean mietinnössä, jonka valmisteluun oli kutsuttu kaikki eduskuntaryhmät. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa todetaan, että sotilaallisen että siviilikriisinhallinnan osallistumista on tarve kasvattaa tavalla, joka lisää vaikuttavuuttamme ja vahvistaa rooliamme vastuullisena kansainvälisenä toimijana tilanteessa, jossa kansainvälisen kriisinhallinnan ja Suomen kriisinhallintaosaamisen tarve on suuri.

Laki siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan määrittelee toimialajaon niin, että ulkoministeriö käsittelee siviilihenkilöiden osallistumista kriisinhallintaan koskevat asiat ja

sisäministeriö käsittelee kotimaan valmiuksia koskevat asiat. Siviilikriisinhallinnan osallistumistason nostamista koskevaan tavoitteeseen pääseminen vaatii riittävää määrärahaa kahdelle momentille: ulkoministeriön momentille *24.10.21 Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan*, josta rahoitetaan kansainvälisiin tehtäviin lähetettävien asiantuntijoiden palkka- ja muut ulkomaan tehtävään liittyvät kustannukset, sekä sisäministeriön momentille *26.01.04 Kriisinhallintakeskuksen toimintamenot*, josta rahoitetaan asiantuntijoiden lähettämiseen liittyvät kotimaan toiminnot.

24.10.21 Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan

Suomi osallistuu kansainväliseen siviilikriisinhallintaan tavoitteenaan ennaltaehkäistä konflikteja ja edistää niiden ratkaisua sekä kohdealueiden kehitystä kohti oikeusvaltioperiaatteiden ja ihmisoikeuksien kunnioitusta, demokratiaa, hyvää hallintoa ja toimivaa kansalaisyhteiskuntaa. Suomella on kesällä 2021 noin 130 asiantuntijaa EU:n, Etyjin, YK:n ja Naton siviilikriisinhallintatehtävissä operaatiossa sekä sihteeristöissä.

Asiantuntijoiden lähettämiseen myönnettävää määrärahaa on lisätty vuoden 2019 jälkeen vuosittain, jotta osallistumistasoa voidaan nostaa. Vuodelle 2021 myönnetty määräraha on 17,6 milj euroa, joka mahdollistaa noin 135 asiantuntijan lähettämisen. Vuonna 2022 määräraha nousee 18,6 milj. euroon ja vuodesta 2023 alkaen 19,3 milj. euroon. Vuoden 2023 tason on arvioitu mahdollistavan 150 asiantuntijan lähettämisen. Kuitenkin on huomattava, että vuosittaista määrärahatarvetta on vaikea arvioida tarkkaan, ottaen huomioon sen, että tarpeet voivat kehittyä nopeastikin vastattaessa kriiseihin ja kustannukset vaihdella merkittävästi riippuen siitä, minkälaisiin tehtäviin ja mille toimialueille henkilöitä lähetetään. On myös huomioitava, että Suomi voi itse päättää, millaisiin tehtäviin asettaa suomalaisia asiantuntijoita ehdokkaiksi, mutta henkilövalinnat tekee yleensä toimeenpaneva järjestö. Vain osa Suomen asettamista ehdokkaista tulee valituiksi.

26.01.04 Kriisinhallintakeskuksen toimintamenot

Kriisinhallintakeskus vastaa ulkomaan tehtäviin lähetettävien asiantuntijoiden koulutuksesta, rekrytoinnista, logistiikasta ja alaan liittyvästä tutkimus- ja kehittämistoiminnasta. Kriisinhallintakeskuksen pysyvien määrärahojen tasoa on nostettu 2017 vuoden 1,4 milj. eurosta 2021 vuoden 2,1 milj. euroon. Määrärahan lisäys on mahdollistanut muun muassa koulutuksen lisäämisen ja rekrytoinnin tehostamisen. Taso nousee vuonna 2022 2,2 milj. euroon vaalitarkkailuun osallistuvien suomalaisasiantuntijoiden rekrytoinnin siirtyessä ulkoministeriöltä Kriisinhallintakeskuksen tehtäviin. Kriisinhallintakeskuksen

kokonaishenkilötyövuosien määrä on kasvanut vuosien 2017-2020 välillä 3 henkilötyövuodella. Vuonna 2020 henkilötyövuosia oli yhteensä 23.

Nykyinen rahoitustaso mahdollistaa Kriisinhallintakeskukselle laadukkaan toiminnan toteuttamisen ja sen turvin on mahdollista nostaa Suomen osallistumistaso tavoitteen mukaiseen 150 asiantuntijaan vuodessa. Kuitenkin toiminnan kehittämiseksi ja keskuksen oikeudellisen osaamisen vahvistamiseksi rahoituksen tasoa olisi tarvetta tulevina vuosina nostaa hieman.